

ИЗВЕШТАЈ ЗА 2008. ГОДИНУ О НАПРЕТКУ СРБИЈЕ У ПРОЦЕСУ ПРИСТУПАЊА ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Промене у правном оквиру

Закон о Уставном суду ("Службени гласник РС" бр. 109/2007) ступио је на снагу 6. децембра 2007. године. Овим законом уређује се организација Уставног суда, поступак пред Уставним судом и правно дејство његових одлука. Након доношења закона изабрано је 10 судија Уставног суда, који су 12. децембра 2007. године положили заклетву и ступили на дужност, чиме је Уставни суд конституисан, у складу са чланом 9. став 3. Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије. Прва седница Уставног суда на којој је изабран председник суда одржана је 26. децембра 2007. године, чиме је Уставни суд почео са радом.

Министарство правде је у јануару 2008. године израдило Нацрт закона о заштити података о личности у складу са Конвенцијом Савета Европе о заштити лица у односу на аутоматску обраду података о личности, као и са Директивом 95/46 Европског парламента. Влада Републике Србије усвојила је 31. јануара 2008. године Предлог закона о заштити података о личности. Предлог закона је повучен из парламентарне процедуре ради дораде. С обзиром да је један од услова за либерализацију визног режима потписивање и ратификација Додатног протокола на Конвенцију Савета Европе о заштити лица у односу на аутоматску обраду података о личности, Министарство правде је предложени закон изменило у складу са овим протоколом.

Почетком 2008. године завршена је израда сета закона о правосуђу: Закон о уређењу судова, Закон о судијама, Закон о Високом савету судства, Закон о јавном тужилаштву, Закон о Државном већу тужилаца, Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава. Прибављене су и експертисе Савета Европе и Венецијанске комисије.

У току је израда Измена и допуна Закона о парничном поступку, која би требало да допринесе ефикаснијим судским поступцима и остваривању бољих услова за суђење у разумном року, као и да отклони недостатке из праксе који су се јавили приликом примене Закона о парничном поступку донетог 2004. године.

Истичемо да су у току и измене Закона о извршном поступку, као и измене Кривичног законика, Законика о кривичном поступку и Закона о извршењу кривичних санкција.

Министарство правде ради на изради Закона о јавном бележничтву, као и Закона о Правосудној академији.

Међународни пројекти

У оквиру пројекта ПАКО Србија "Борба против економског криминала у Србији", који је спроводило Министарство правде у сарадњи са Саветом Европе и Европском комисијом (пројекат је завршен 31. маја 2008. године), организовани су следећи округли столови:

1. Експертиза Кривичног законика и Законика о кривичном поступку у делу који се односи на борбу против корупције, 11. октобра 2007. године;

2. Експертиза Кривичног законика и Законика о кривичном поступку у делу који се односи на борбу против прања новца, 25.октобра 2007. године;
3. Експертиза Кривичног законика и Законика о кривичном поступку у делу који се односи на борбу против високотехнолошког криминала, 5.новембра 2007. године.

У оквиру овог пројекта, у марту 2008. године, израђена је брошура о међународним конвенцијама које се односе на борбу против тероризма, док је у мају 2008. године објављен Приручник за истрагу кривичних дела у области високотехнолошког криминала.

У оквиру пројекта „Стварање ефективног и одрживог система за пружање бесплатне правне помоћи у Републици Србији“, који реализује Министарство правде у сарадњи са Програмом Уједињених нација за развој, у току је израда Стратегије реформе система бесплатне правне помоћи. Циљ Стратегије је постављање темеља за формулисање институционалног и нормативног оквира одрживог, ефикасног и доступног система бесплатне правне помоћи у Србији.

Споразуми о сарадњи

Министарство правде закључило је Споразум о сарадњи са:

1. Министарством правде Републике Белорусије, у Минску, 05.11.2007. године;
 2. Министарством правде Руске федерације, у Москви, 12.02.2008. године.
- Министарство правде припремило је и Споразуме о сарадњи са:
1. Министарством правде Републике Мађарске - усаглашен текст;
 2. Министарством правде Републике Турске - усаглашен текст.

Споразумима су обухваћене области хармонизације прописа, модернизације правосуђа, усавршавања и обуке запослених у Министарствима правде, реформе система за извршење санкција, као и сарадња у борби против организованог криминала, тероризма, трговине људима, прања новца, корупције и других кривичних дела са повећаним степеном друштвене опасности.

Административни протокол између Министарства правде Републике Србије и Шпанске агенције за међународну развојну сарадњу о подршци успостављању Високог савета судства, новог органа правосуђа Србије које ће бринути о независности судства и гарантовати објективан и ефикасан систем избора и едукације судија, потписан је 27. марта 2008. године у Београду.

Борба против корупције

У области борбе против корупције, у новембру 2007. године, Народна скупштина РС усвојила је следеће законе:

- Закон о потврђивању Грађанскоправне конвенције о корупцији ("Сл.гласник РС-Међународни уговори", бр. 102/2007)
- Закон о потврђивању додатног протокола уз Кривичноправну конвенцију о корупцији ("Сл.гласник РС-Међународни уговори", бр. 102/2007)

Крајем октобра 2007. године добијена је експертиза Савета Европе на Кривични законик и Законик о кривичном поступку. У оквиру експертизе анализирана је усклађеност ових прописа не само са стандардима Савета Европе већ и других међународних организација.

Завршена је израда Закона о Агенцији за борбу против корупције, Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, као и Закона о одговорности правних лица за кривична дела.

Министарство правде ради на ревизији Акционог плана за примену Националне стратегије за борбу против корупције у делу који се односи на активности и рокове за испуњење препорука из Националне стратегије за борбу против корупције.

Одељење за борбу против корупције Републичког јавног тужилаштва основано је по Плану и програму рада РЈТ за 2008. годину. Установљење Одељења за борбу против корупције у Републичком јавном тужилаштву и Одељења за борбу против корупције у окружним јавним тужилаштвима у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду, је резултат организационих промена на иницијативу тужилаштва за проширење капацитета за борбу против корупције. На ове организационе промене су утицале препоруке Савета Европе за департаментализацију и специјализацију у јавном тужилаштву као и резултати учешћа у пројекту УНДП – Подршка институционалном развоју за конфронтирање са јавном корупцијом. Одређен је списак коруптивних кривичних дела која су предмет специјализације у поступању јавних тужилаштава. Одељење ће се бавити предметима кривичних дела корупције и кривичних дела привредног криминала који су повезани са корупцијом у којима су укључени државни званичници, изабрана лица од стране скупштине, као и постављена и именована лица, предмети за које је заинтересована шира јавност, као и предмети који су везани за блиску сарадњу са одговарајућим министарствима и који захтевају пажљиву координацију са другим државним органима.

Регионална питања и међународне обавезе

Суђења за ратне злочине у земљи

У 2008. годину Тужилаштво за ратне злочине ушло је са значајним бројем сопствених предмета у различитим фазама поступка. Број предмета и лица обухваћених поступцима се сваке године увећава, тако да је у 2007. години достигао број скоро једнак укупном броју из претходне три године. Тужилаштво активно учествује у излазној фази Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију, што значи да ће одређени број предмета који се води пред Трибуналом бити пребачен у надлежност Тужилаштва за ратне злочине. Развијена је и активна регионална сарадња, тако да се овом Тужилаштву уступају предмети из Хрватске, а могуће је и уступање предмета из других земаља у региону.

Судство и основна права

Независност и непристрасност судства

Због истека мандата већем броју судија поротника, Високи савет правосуђа огласио је оглас за именовање судија поротника у судовима опште надлежности и посебним судовима у Републици Србији. Пријављено је 6 500 кандидата између којих је министар правде, уз сагласност председника судова, предложио Високом савету правосуђа да за наредни мандатни период именује 4 678 судија поротника. ("Сл. гласнику РС", број 33/08 од 2.04.2008.год).

У 2007. години донет је нови Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Посебном одељењу за сузбијање организованог криминала Окружног јавног тужилаштва у Београду (Специјално тужилаштво). Наведени Правилник је својим решењима омогућио кадровско јачање тужилаштва, с обзиром да је чланом 2. предвиђено да јавнотужилачку функцију у Специјалном тужилаштву, поред Специјалног тужиоца, обавља и 25 заменика. Истовремено повећан је број систематизованих радних места тужилачког особља, што је такође од великог значаја за нормалан рад тужилаштва.

Ради усклађивања са Законом о државним службеницима, судови и јавна тужилаштва припремају нове Правилнике о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места.

На основу члана 5. Уредбе о припреми кадровског плана у државним органима («Службени гласник Републике Србије», бр. 8/2006), Министарство правде је у поступку припреме кадровског плана за државне службенике и намештенике у правосудним органима, који ће почетком јуна 2008. године бити достављен Министарству финансија на сагласност. По добијању сагласности, правосудни органи ће самостално вршити попуну слободних радних места.

Ефикасност и квалитет судства

Према подацима из Извештаја о раду Врховног суда Србије за 2007. годину, укупан број предмета примљен у току 2007. године у судовима опште надлежности (општински, окружни и Врховни суд Србије) износи 1.579.522, док је из претходних година пренето 671.559. Укупан број предмета у раду је 2.251.081. Од овог броја, у 2007. години је решено 1.552.505, а остало је нерешено 698.576. предмета. Што се тиче трговинских судова, у 2007. години примљено је 121.141, док је из ранијих година пренето 24.151. предмета. Укупан број предмета у раду износи 145. 292. Од овог броја, у 2007. години је решено 122.231, док број нерешених предмета износи 23 061.

У току је процес свеобухватне анализе о раду и оптерећености судова и јавних тужилаштва, на основу кога ће бити израђен предлог за рационализацију судске и јавнотужилачке мреже. Овај процес је од изузетне важности за успостављање нове модерне и ефикасне правосудне структуре, која ће у складу са јасним критеријумима и мерљивом евалуацијом рада омогућити да се убрзају судски поступци и превазиђе велики проблем српског правосуђа, које се упркос великом броју судија и тужилаца, суочава са огромним бројем заосталих и застарелих предмета.

Сагласно надлежностима из чл. 52, 66. и 71. Закона о уређењу судова и утврђеним приоритетима и циљевима Националне стратегије реформе правосуђа, реализовани су планирани надзори у судовима опште надлежности и јавним

тужилаштвама. У циљу јачања независности судова, постизања веће ефикасности и ажурности у раду судова и судија, утврђен је посебан приоритет праћења трајања поступка. Планом надзора за 2007. и 2008. годину годину, обухваћено је приоритетно праћење израде и реализације програма решавања старих предмета од стране председника судова опште надлежности. У периоду од 1. јануара до 31. децембра 2007. године надзором је обухваћено 40 судова опште надлежности и 24 јавних тужилаштава.

У периоду од 1. јануара до 28. маја 2008. године надзором је обухваћено 13 судова опште надлежности и 8 јавних тужилаштава.

Обука

Правосудни центар за обуку и стручно усавршавање је, у току 2007. године, организовао 183 едукативна догађаја (семинари, предавања, радионице) за судије, тужиоце, стручне сараднике и приправнике. На овим семинарима партиципирало је 6 253 учесника. Едукације су почеле 12. јануара 2007. године у Крагујевцу, када је одржан семинар из области Кривичног права “Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица”, а завршиле су се 21. децембра 2007. године, када је у Новом Саду одржан семинар из области људских права: “Европска конвенција о људским правима”. У овом периоду програми су финансирани из средстава буџета добијеног од Министарства правде, ЕАР-а и Савета Европе. У односу на 2007. годину, за 30 % су повећана средства која је Министарство правде издвојило у 2008. години за рад Правосудног центра.

Инфраструктура и опрема

Министарство правде је обезбедило просторне и материјално-техничке услове за отпочињање рада нове судске мреже, а пре свега Врховног касационог, Управног и апелационих судова, Високог савета судства и Државног већа тужилаца са почетком 01. јануара 2009. године.

У периоду од септембра 2007. године до маја 2008. године, у циљу побољшања материјално-техничких услова рада правосудних органа, сходно расположивим средствима, извршена су знатна материјална улагања у инвестиционе радове и набавке, међу којима као најзначајније издвајамо:

- Реконструкција мокрих чворова у згради Окружног и Општинског суда у Јагодини . Вредност радова ----- 5.000.000 динара.
- Реконструкција мокрих чворова у згради Општинског суда у Лесковцу. Вредност радова ----- 7.500.000 динара
- У току су радови на комплетној реконструкцији зграде Општинског суда у Јагодини. Вредност радова ---- 12.000.000 динара.
- У завршној фази су и започети радови на надоградњи етажне на згради Општинског суда у Прешеву за потребе Тужилаштва. Вредност радова -- ---- 12.000.000 динара
- У завршној фази су и радови на реконструкцији и доградњи зграде у ул. Немањина број 9 у Београду, за потребе смештаја Апелационог суда у Београду

Поред наведеног извршене су бројне адаптације, кречења, реконструкције и други грађевинско-занатски радови мањег обима (до 1.000.000, 00 динара) у циљу побољшања постојећих смештајних и радних услова, као и набавка већег броја рачунарске опреме, клима уређаја, канцеларијског намештаја и друге опреме у циљу побољшања ефикасности рада правосудних органа

У циљу обезбеђења смештајних услова за рад правосудних органа извршена је куповина 2 објекта и то:

- зграда "Ваљевске банке" у Ваљеву за потребе смештаја Окружног и Општинског тужилаштва у Ваљеву и
- зграда "Беобанке" у ул. Зелени венац бр.18 у Београду, за потребе органа за прекршаје у Београду

Значајне активности су предузете и у циљу повећања безбедносно-техничких услова рада у правосуђу, односно извршена је набавка и уградња 60 метал детектор врата за контролу улаза у објекте правосудних органа, 3 рендген уређаја за контролу ручног пртљага и 80 ручних метал детектора.

Информационе технологије

У оквиру Сектора за ИТ Министарства правде, од септембра 2007. године до маја 2008. године, вршено је усклађивање планова и програма реформе правосуђа са плановима информатизације, као и са Стратегијом развоја информационог друштва у Републици Србији. Извршен је поновни увид у стање ИТ опреме у свим правосудним органима и прикупљање њихових потреба за ИТ опремом (путем електронских образаца, обраде и анализе достављених захтева, процедура за набавке ИТ опреме и др). Настављено је извођење и усклађивање планова, програма и пројеката информатизације правосуђа Републике Србије кроз донаторске и буџетске пројекте. У току је реализација већ започетих пројеката како би се поставили темељи ИКТ развоја у правосуђу и започели процеси усклађивања ИТ стандарда са стандардима ЕУ (хармонизација са e-Еигоре и акционим планом - ИНФОРМАТИЧКО ДРУШТВО ЗА СВЕ), тако да се нове технологије могу лако уградити у постојеће системе без нарушавања интегритета целог система и без потребе да се врше измене у процесу рада.

У оквиру USAID Пројекта реформе судске управе трговинских судова Србије (CCASA) окончано је увођење аутоматизованог система управљања предметима у два највећа трговинска суда у Србији у Београду и у Новом Саду и активирана је нова бесплатна интернет услуга за грађане и лица у поступку под називом ДОКЕТ-попис списка, која омогућава директну претрагу свих предмета према врсти и броју предмета, поступајућем судији или имену странке као и преглед пописа списка за сваки предмет у ова два трговинска суда. Тиме се постиже, не само уштеда времена за странке у спору и повећање транспарентности рада судова, већ и повећање ефикасности и делотворности трговинског судства, јер ће грађани и запослени у судовима трошити мање времена на претрагу и пружање информација о статусу предмета. У току су активности набавке опреме и софтвера у циљу проширења овог аутоматизованог система управљања предметима и увођењу докета у преосталих 14 трговинских судова Србије, као и у Виши трговински суд.

У оквиру ЕАР програма ИТ подршке за одабране судове у Србији, додатно су опремљене писарнице општинских судова у Србији рачунарском опремом крајем 2007. и почетком 2008. године. На овај начин, Министарство правде Републике Србије опремило је 92 суда опште надлежности и 2 Одељења општинских судова рачунарском опремом вредном 953.987,29 евра.

У оквиру реализације пројекта "Подршка успостављању Високог савета судства", као део донације Владе Краљевине Шпаније у оквиру Програма подршке јачању институција Републике Србије, припремљен је и објављен у мају 2008. године јавни тендер за набавку рачунарске опреме у вредности од 47.000 евра.

У оквиру ЕАР програма ИТ опремања окружних судова у Србији, припремљена је и спроведена набавка којом ће се током јуна 2008. године додатно опремити окружни судови у Републици Србији серверима, персоналним рачунарима и штампачима укупне вредности 450.000 евра.

Затворски услови

Уочавајући потребу да се отклони немогућност примене појединих законских решења и да се превазиђе недостатак регулативе у појединим аспектима извршења казни и прописи прилагоде актуелном тренутку, Управа за извршење заводских санкција је припремила Нацрт Закона о изменама и допунама Закона о извршењу кривичних санкција, чије се усвајање планира до краја 2008. године.

У новије време јавља се тенденција хуманизације пеналне праксе и ублажавања ретрибутивне компоненте казне, поготово у случајевима извршења лакших кривичних дела. У Републици Србији, извршење санкција изречених као алтернатива казни затвора, обавља Повереничка служба, у оквиру Одељења за третман и алтернативне санкције Управе за извршење заводских санкција. Успостављањем Повереничке службе, створени су организациони услови да се алтернативне санкције на делотворан начин извршавају у пракси. У 2008. години планирано је да се оформи мрежа повереника надлежних за извршење ових санкција у Београду, а у току 2009. да се прошири на целу територију Републике.

У фебруару 2008. године донети су подзаконски акти из ове области- Правилник о извршењу казне рада у јавном интересу и Правилник о извршењу условне осуде са заштитним надзором («Службени гласник Републике Србије», број 20/2008).

Припремљен је Нацрт Закона о извршењу казне затвора за кривична дела са елементом организованог криминала.

Урађен је Нацрт правилника о третману, програму поступања, разврставању и накнадном разврставању осуђених, који успоставља јединствене критеријуме поступања у свим заводима и предвиђа двостепено одлучивање у овој области.

Сачињен је и Предлог правилника о обуци, стручном усавршавању и полагању испита запослених у Управи за извршење заводских санкција.

У 2007. години из средстава међународних донација реализовано је опремање завода у којима су смештена лица са посебним потребама опремом за производне делатности и то: КПЗ за малолетнике у Ваљеву, КПЗ за жене и Васпитно поправни дом у Крушевцу.

Модерним средствима периметарске заштите и видео надзора опремљена је служба обезбеђења у Окружном затвору у Београду, Специјалној затворској болници у Београду и Казнено – поправном заводу у Пожаревцу – Забели.

Центар за обуку запослених у Управи за извршење заводских санкција реализовао је низ основних и специјалистичких курсева за приправнике и за остала звања у служби за обезбеђење, као и семинаре за представнике службе за преваспитање, правнике, здравствене раднике, запослене у служби за обуку и упошљавање, управнике завода и начелнике служби.

У току 2007. године спроведен је пројекат основног, средњег и струковног образовања осуђених лица у Казнено поправном заводу у Сремској Митровици средствима ОЕБС-а. У 2008. години пројекат се финансира из средстава Управе. У циљу побољшања здравствене заштите у заводима, у складу са Законом о извршењу кривичних санкција и Правилником о систематизацији радних места у Управи, у свим казнено поправним установама обезбеђене су услуге лекара и медицинског особља. Побољшани су услови смештаја и набављена је медицинска опрема за заводске амбуланте. У сарадњи са ОЕБС-ом организована је едукација здравственог особља. Израђен је Приручник о здравственој заштити осуђених, Етички кодекс здравствених радника, лифлети за осуђена лица о здравственој заштити и заштити од преносивих болести.

У циљу побољшања материјалних услова у затворима, у 2007. години и првој половини 2008. године, извршена је реконструкција делова затворених и полуотворених одељења у заводима, психијатријског блока у Специјалној затворској болници и Посебне притворске јединице за смештај лица оптужених за кривична дела са елементом организованог криминала у складу са међународним стандардима. Изградњом објекта за смештај лица са проблемима зависности од психоактивних супстанци у Казнено поправном заводу у Сремској Митровици настављен је пројекат формирања одељења без дроге у сарадњи са ОЕБС-ом. У току је изградња новог затвора строго затвореног типа у Београду-Падинској Скели капацитета 450 места за осуђена лица. Планирани завршетак радова је август 2009. године. Окончана је припремна фаза за изградњу новог затвора затвореног типа у Прокупљу, смештајног капацитета за 300 лица.